

ПЕТРОВА Людмила Олександрівна,
учений секретар Харківського
національного університету
Повітряних Сил імені Івана Кожедуба;
кандидат філософських наук, доцент
ПЕТРОВ Ігор Валерійович,
старший викладач кафедри фізики
та радіоелектроніки Харківського
національного університету
Повітряних Сил імені Івана Кожедуба

УКРАЇНЬСЬКА ІДЕНТИЧНІСТЬ: ЦІННІСНО-СВІТОГЛЯДНИЙ ВИМІР

Українська ідентичність у сучасних умовах постає передусім як ціннісно-світоглядний феномен, що визначає ставлення особистості та суспільства до свободи, гідності, відповідальності, солідарності та державності. Повномасштабна збройна агресія російської федерації проти України радикально актуалізувала саме світоглядний вимір ідентичності, перетворивши її з абстрактного гуманітарного поняття на чинник суспільної стійкості, національної консолідації та спротиву.

Сучасні наукові підходи розглядають війну проти України не лише як територіальний чи політичний конфлікт, а як екзистенційне протистояння, у центрі якого перебувають цінності та смисли. Як зазначають дослідники, нинішня війна має характер «війни за ідентичність», оскільки спрямована на заперечення української суб'єктності, культурної самобутності та цивілізаційного вибору [1]. У цьому контексті ціннісно-світоглядний вимір української ідентичності набуває визначального значення.

Ціннісна основа української ідентичності формувалася історично, яка простежується у традиціях громадського самоврядування, козацької демократії, національно-визвольних рухів і змагань за незалежність. У сучасних умовах вони отримали нове осмислення та наповнення, пов'язане з досвідом війни та колективного спротиву. Останні наукові дослідження фіксують посилення саме ціннісного компонента української ідентичності. Зокрема, наголошується, що війна стала каталізатором зростання громадянської самосвідомості та усвідомлення спільної відповідальності за державу [2]. Українська ідентичність дедалі більше визначається не етнічним походженням, а поділюваними цінностями, готовністю до солідарності та захисту свободи.

Світоглядний вимір української ідентичності охоплює систему переконань і смислів, що визначають інтерпретацію реальності та поведінкові моделі особистості. Умови війни загострили питання вибору між авторитарними та демократичними моделями розвитку, між підпорядкуванням і свободою, між нав'язаними та власними смислами. Події Революції Гідності

та подальший спротив збройній агресії засвідчили, що цінність людської гідності стала одним із ключових світоглядних орієнтирів українського суспільства. Саме гідність, поряд зі свободою, визначає сучасний образ української ідентичності та слугує основою для громадянської мобілізації. Дослідники підкреслюють, що українська ідентичність у воєнний період набуває екзистенційного характеру, поєднуючи особистий і колективний досвід боротьби [3].

Особливе місце, на наш погляд, у ціннісно-світоглядному вимірі української ідентичності посідає мова, яка в умовах війни перетворюється на символ культурного суверенітету та опору. Сучасні дослідження засвідчують, що мовний вибір дедалі частіше набуває світоглядного значення і сприймається як форма громадянської позиції [4]. Українська мова в цьому контексті виступає не лише засобом комунікації, а носієм цінностей і національних смислів.

Культурна сфера також відіграє важливу роль у формуванні ціннісної ідентичності. Війна активізувала процеси переосмислення культурної спадщини, історичних символів і національних наративів. Сучасні трансформації культурної ідентичності українського суспільства пов'язані з прагненням відновити власні смислові координати та дистанціюватися від колоніальної спадщини. Національна пам'ять у цьому контексті виступає не лише історичним, а й ціннісним ресурсом. Звернення до досвіду минулого дозволяє сформувати цілісне бачення національної історії та забезпечити світоглядну тяглість у період глибоких суспільних потрясінь.

Ціннісно-світоглядний вимір української ідентичності тісно пов'язаний з європейським цивілізаційним вибором України. Європейські цінності демократії, прав людини, верховенства права та плюралізму органічно інтегруються в український світогляд, набуваючи особливого значення в умовах війни. Боротьба за незалежність у цьому контексті сприймається як боротьба за право жити в системі цінностей, що поважає свободу та людську гідність, саме ціннісний компонент робить українську ідентичність стійкою до зовнішніх деструктивних впливів і сприяє консолідації суспільства. Цінності виступають тим фундаментом, який забезпечує здатність суспільства до довготривалого спротиву та відновлення.

Отже, українська ідентичність у сучасних умовах найповніше розкривається через її ціннісно-світоглядний вимір. Повномасштабна війна актуалізувала базові цінності українського суспільства – свободу, гідність, солідарність і відповідальність та перетворила їх на практичні орієнтири суспільної дії. Саме цінності виступають ядром української ідентичності, що забезпечує національну єдність, стійкість і здатність до протистояння екзистенційним загрозам.

Усвідомлення та збереження ціннісно-світоглядних засад української ідентичності є необхідною умовою подальшого розвитку українського суспільства та утвердження України як суверенної європейської держави.

Список використаних джерел

1. Mishalova O., Hordiichuk O., Sokolovskyi O. Russia's War in Ukraine as a «War for Identity» and Appropriation of Cultural Tradition. *Ethics in progress*. 2024. № 15 (1). P. 73–94.
2. Dodonova V. Changes in the national identity of Ukrainians during the war. *Humanities Studios*. 2024. Volume 12, №3. P.66-77. <https://doi.org/10.31548/hspedagog/3.2024.66>.
3. Vitov, A., & Tymofieieva, H. (2025). Collective Memory in Ukraine as a Factor in Identity Formation in the Context of Postmodernity. *Skhid*, 7 (2), P. 43–48. <https://doi.org/10.21847/2411-3093.2025.726>.
4. Homon A., Biletska I. Language as a symbol of national identity in the context of the Russian-Ukrainian conflict. *Європейський часопис*. 2024. Vol. 9, No. 2. P. 17–27.

ПИЛИПЕНКО Вікторія Вікторівна,
доцент кафедри теорії, історії
та філософії права навчально-наукового
інституту права та психології
Національної академії внутрішніх
справ, кандидат історичних наук,
доцент

МІФ ПРО «ДОНБАСЬКУ ІДЕНТИЧНІСТЬ» ЯК СКЛАДОВА ВОРОЖИХ ІПСО

Міф про особливу «донбаську ідентичність» є одним із ключових елементів російських інформаційно-психологічних спеціальних операцій (ІПСО), спрямованих на заперечення української природи Луганщини та Донеччини. Відсутність глибокої родинної пам'яті, генеалогії та сакральних реліквій у багатьох родинах регіону є наслідком не «унікального характеру», а системної колоніальної політики, русифікації та геноцидів.

Колоніальна політика Російської імперії з початку ХІХ ст. передбачала активне заселення сучасних Луганщини та Донеччини вихідцями з різних регіонів імперії, у тому числі Балкан. Це відповідало «теорії офіційної народності» С. Уварова («православ'я – самодержав'я – народність»), яка утверджувала виключну російську народність і московський варіант православ'я [1, с. 46]. Козацькі традиції примусово адаптовувалися, українська самобутність маргіналізувалася. Імперія свідомо знищувала свідчення доколоніального минулого, зокрема сторінки козацької історії, будівлі церков, зимівники та писемні джерела. Зокрема, територію Луганської та Донецької